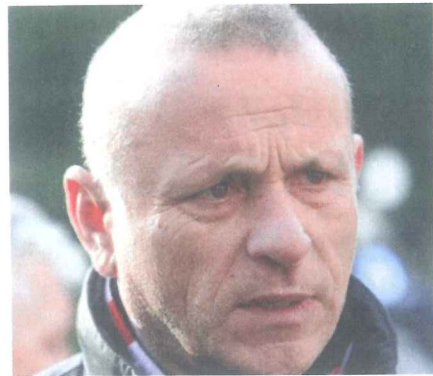

Tomislav JOSIĆ, predsjednik Stožera za obranu hrvatskoga Vukovara

Piše: **ANDREA ČERNIVEC**

Na autobusnim stajalištima na Trpinjskoj cesti u Vukovaru prošli su petak osvanule naljepnice na kojima je stajao natpis na engleskom 'Serbian family tree', odnosno 'Srpsko obiteljsko stablo', sa slikom stabla na kojem vise ljudi. Policija je dan kasnije privela 19-godišnjaka kojega sumnjiče za postavljanje tih naljepnica, a neslužbeno se saznaje da je riječ o sinu bivšega hrvatskoga policijskoga službenika Vukovarsko-srijemske županije.

„Najoštrije osuđujemo pojavu naljepnica u Vukovaru sa obješenim ljudima na drvetu usmjerenu protiv pripadnika srpske zajednice ali i svih razumnih i civiliziranih građana ove države. Ovo je samo jedna od sličnih pojava posljednjih godina koju plasiraju nazadne snage koje očigledno smatraju da ovakvo što ima i dalje pogodno tlo i da će naići na simpatiju i poklonstvo kod mnogih. Bujanje ovakvih sadržaja ne čudi u situaciji kada državni vrh ima dilema u pogledu fašističkih simbola koji se pojavljuju širom zemlje pa i na najvećem stratištu Drugoga svjetskog rata – u Jasenovcu. Ili kada premijer nastavlja praksu opstrukcije važećih propisa o ravnopravnoj službenoj upotrebi srp-

Pravna država djeluje brzo samo kada su počinitelji Hrvati

Žao mi je što mnogo teže stvari ne izlaze na vidjelo. Prije godinu dana je par srpskih mladića prebilo je hrvatskoga mladića, koji i danas ima posljedice, a nigdje ni riječi o incidentu, naglašava Josić

skoga jezika i ćirilicnoga pisma u Vukovaru... Svakako, ova pojava je za pripadnike srpske zajednice jedna u nizu zabrinjavajućih i nikako ne daje nadu u poboljšanje njihovoga položaja koji je iz dana u dan sve teži...“ To je samo dio priopćenja Demokratskog Saveza Srba koji su promptno reagirali na postavljanje naljepnica u Vukovaru.

„Kamo sreće da tako reagiraju i Srbi i policija kad se dogode i gori incidenti, a učine ih pripadnici srpske manjine... Volio bih da se i tada govori i piše o tome, da se osuđuje... Mi stalno upozoravamo na podijeljenost u gradu, svaki dan imamo prilike to vidjeti na ulicama Vukovara. Žao mi je što se uvijek jako brzo

pronađe krivac kad je riječ o izoliranim slučajevima Hrvata, dok se s druge strane za druge stvari nikada ne pronade krivac“, kaže Tomislav Josić, predsjednik Stožera za obranu hrvatskoga Vukovara i predsjednik Savjeta za branitelje Grada Vukovara.

Josić ne želi tvrditi da su ovo provokacije, ali kako dolaze izbori, mišljenja je da će biti prljavih igara pa će se ovakve situacije sigurno događati.

„Kod nas ima sitnih provokacija, grafita“, dodaje Josić, „to se stalno događa, žao mi je što puno teže stvari ne izlaze na vidjelo. Prije godinu dana je par srpskih mladića prebilo je hrvatskoga mladića, koji i danas ima posljedice, a nigdje ni riječi o incidentu. Kod nas se reakcije događaju samo ako netko od Hrvata nešto učini“, naglasio je Josić. Kao primjer naveo je situaciju sa šaranjem Dinamova autobusa, što je učinio sin srpskoga policajca. To se onako usput kratko spomenulo, ali ne kao u slučaju naljepnica kada su se na noge digli političari, komentiraju, osuđuju...

„Smeta mi selektivnost u našem društvu. Ne valja nam ništa što je naše, sve tuđe nam je puno bolje“, zaključuje Tomislav Josić, dodajući kako je zanimljivo da incidente, pa i one najmanje, izazivaju sinovi policajaca. 🌐

Vlada formira Povjerenstvo za suočavanje s prošlošću

Vlada RH bi ovoga tjedna mogla osnovati Povjerenstvo za suočavanje s prošlošću, javili su ovoga tjedna mediji Na čelu toga Povjerenstva bi bio predsjednik HAZU-a Zvonko Kusić. U povjerenstvu bi trebalo biti ukupno dvadesetak ljudi, a činit će ga pravnici, predstavnici političkih stranka, povjesničari... Povjerenstvo se osniva zbog političkih prijedora u društvu, neujednačenog odnosa prema totalitarnim režimima i činjenice da mnogi pojedinci i skupine imaju apsolutno različite poglede na iste povijesne događaje, pri čemu osobito zabrinjavaju razne partijske dogme iz razdoblja Jugoslavije.

Obavljen je niz razgovora s ljudima koji će uskoro biti pozvani u Povjerenstvo za suočavanje s prošlošću. Neslužbeno se doznaje da bi za članove Povjerenstva među ostalima trebali biti pozvani povjesničari Ante Nazor, Hrvoje Klasić i Ivo Lučić. No, tko će sve biti u sastavu Povjerenstva, znat će se uskoro.

Prva objavljena imena ne ulijevaju preveliko povjerenje u objektivnost. Primjerice, predsjednik HAZU Zvonko Kusić više je anacionalno orijentiran čovjek koji ne zna mnogo o povijesti, za Hrvoja Klasića običnoga propagandista jugoslavenske historiografije ne treba u tom smislu posebno ni govoriti... 🌐

Iz knjige Kazimira Katalinića

Tuđman i Bruno Bušić prvi su srušili jugoslavenske laži o zločinima u NDH

Uz pomoć Tuđmana, Bruno Bušić je 1969. uspio objaviti u Hrvatskome književnom listu skriveni savezni podatak o 597 000 žrtava rata na području Jugoslavije. Jugoslavija je skrivala taj podatak kako bi održavala laž o genocidnosti Hrvata koje je optuživala za smrt 1.7 milijuna ljudi

Polovicom 1964. godine donijelo je Savezno izvršno vijeće Jugoslavije odluku da se putem popisa ustanovi broj ratnih žrtava te je taj obavljen od rujna do konca prosinca.

Dotadašnja je brojka od 1.700.000 bila dobivena statističkim izračunavanjem pa je SIV očekivao da će popis dati još veću

brojku. No ostali su osupnuti jer je dobiveni broj (oko 597.000) bio za 66 posto manji od dotadašnjega. Jamačno su se pitali, što će se dogoditi, budu li objavili ove brojke, što će ostati od jasenovačke crne legende, što od implicitnoga zaključka o "urođenoj genocidnosti" hrvatskoga naroda koji kao takav zbog toga nema prava na vlastitu državu?

I tada SIV donosi "spasonosnu" odluku: ne objaviti rezultat popisa, a sve dobivene podatke, uz oznaku "strogo povjerljivo", predati na čuvanje arhivu Jugoslavije u Beogradu, te istodobno – što je i više nego skandalozno – nastaviti se koristiti kao točnim i vjerodostojnim prijašnjim netočnim i napuhanim brojkama ratnih žrtava.

No ova zavjera središnjih jugoslavenskih vlasti nije u potpunosti uspjela jer je do tih tajnih podataka došao – i to na vrijeme, prije negoli su 1969. završili u Beogradu – dr. Franjo Tuđman, tada direktor Instituta za historiju radničkog pokreta, koji se pritom poslužio lukavošću. Tuđman je, naime, uputio svog pomoćnika, generala Nikolu Kajića, u Zavod za statistiku da zatraži na uvid rezultate popisa jer da trebaju Institutu za veliku monografiju "Hrvatska u revoluciji", a zatim ih je general Kajić rukom prepisao u odgovarajuće tablice.

U to je doba, točnije koncem 1964., diplomirao na zagrebačkom fakultetu Bruno Bušić, koji se uspio zaposliti u Institutu za historiju radničkog pokreta tek polovicom sljedeće godine, nakon što ga je dr. Tuđmanu preporučilo nekoliko sveučilišnih profesora. No kratko vrijeme nakon toga – 9. kolovoza 1965. – Bušić je bio uhićen i završio je u istražnome zatvoru, s petoricom prijatelja, među kojima je bio i Rudolf Arapović². Nakon sedam mjeseci izvedeni su na sud koji je donio osudu 25. ožujka 1966. Bušić je, pod optužbom da je čitao i širio emigrantski tisak, osuđen na deset mjeseci zatvora, uvjetno na dvije godine, ali je

uložio žalbu pa je do konačne sudske odluke pušten na slobodu.

Zanimljivo je da ga je dr. Tuđman rao ponovno primio na posao. I ne samo to: upravo tada uručio mu je kopiju tablica s rezultatom nedavnoga popisa s time da napiše članak o ratnim žrtvama. Očito je, da je Bušićev zator bila Tuđmanu važnija preporuka nego ona nekolicine Bušićevih sveučilišnih profesora i nije teško pretpostaviti da je tada nastala njihova međusobna veza koja će trajati sve dok ju 1978. ne prekinu udbaški hitci.

No uskoro je Bušić doživio novi udarac jer je 13. rujna Vrhovni sud Hrvatske, na žalbu javnoga tužitelja, pretvorio uvjetnu kaznu u bezuvjetnu pa je zato Bušić, s prijateljem i zatvorskim drugom Rudolfom Arapovićem, 24.10.1966. ilegalno prešao jugoslavensko-austrijsku granicu.

Kad je Tuđman doznao što se dogodilo s Bušićem, nastojao je omogućiti mu da se bez ikakvih posljedica vrati u Zagreb, što mu je i uspjelo, pa se Bušić prije Božića 1966. vratio i nastavio raditi u Institutu, gdje je i završio članak o žrtvama rata. Njegov prijatelj Rudolf Arapović ostao je u emigraciji, gdje je nastavio politički dje-

lovati, da bi se nakon malo više od dvije godine uključio u redove Hrvatske republikanske stranke.

HKL – prerano doletjela lastavica

Nedugo nakon Bušićeva povratka pao je Tuđman u nemilost pa je ne samo bio prisiljen dati ostavku u Institutu, nego je koncem travnja 1967. bio izbačen iz Partije. Sličnu će (iako ne potpuno istu) sudbinu doživjeti šest mjeseci kasnije i Većeslav Holjevac.

Umjesto Tuđmana, postavljen je za direktora Instituta Dušan Bilandžić pa je političko ozračje unutar Instituta bilo posve drukčije te nije bilo moguće ni zamisliti da bi Bušić svoj članak o žrtvama rata objavio u okviru Instituta, tim više što je u veljači 1969. dobio i otkaz.

No u travnju 1968. izišao je u Zagrebu prvi broj *Hrvatskog književnog lista*, čiji je glavni i odgovorni urednik bio pjesnik i književnik Zlatko Tomičić, dok je Bruno Bušić bio jedan od glavnih i redovitih suradnika.

Već je ime lista predstavljalo veliku novost, a isto tako i članci koji su u njemu izlazili pa nije čudo što je bio dočekan s veli-

kim oduševljenjem te je početna naklada od 7.000 primjeraka brzo bila rasprodana. Broj se primjeraka stalno povećavao, već nakon četvrtog broja naklada je bila veća od 15.000 primjeraka, a u jesen sljedeće godine skočila je na 40.000.

Hrvatski književni list – ili HKL – bio je zapravo prva lastavica koja obično označuje početak proljeća. No ova je lastavica prerano doletjela i nije bila duga vijeka. HKL je od prvoga broja prolazio kroz kojekakve poteškoće, na mnogim ga se kioscima nije moglo naći – u Bosni i Hercegovini posebice teško, gotovo nemoguće – počele su i poteškoće s tiskarama pa se list umjesto u Zagrebu morao nastaviti tiskati najprije u Šibeniku, zatim u Rijeci, da bi se od

br.12, za travanj 1969., nastavio tiskati u Ljubljani. No ni ondje nije bio duga vijeka jer je prestao izlaziti u studenome 1969. Partija je, naime, pronašla dobar izgovor da ga onemogući, a da ga ne zabrani: tobože, odbili su ga tiskati sami radnici u tiskari (tzv. Radnički savjet), jer da »ne prikazuje pravilno stanje u Jugoslaviji«. Međutim, unatoč vrlo kratkome životu, HKL je odigrao važnu ulogu unutar hrvatskih redova, a od posebne je važnosti što je u njemu izišao Bušićev članak "Žrtve rata"³.

Naime, nakon što je 20. travnja 1969. bio ubijen u Španjolskoj general Vjekoslav Luburić, jugoslavenski se tisak naveliko raspisao o Jasenovcu, rabeći pritom napuhane brojke. I tada, u srpnju 1969. godine, Bruno

Bušić – jamačno u dogovoru s Tuđmanom⁴ – objavljuje u HKL-u svoj vrlo riskantan članak "Žrtve rata", a odmah na početku navodi kako ga objavljuje upravo zato što su povodom Luburićeva ubojstva »gotovo sve naše novine obnovile sjećanja« na žrtve rata te da to nameće »dužnost, da dokumentirano i mirno, bez patetike i velikih riječi, progovorimo o žrtvama rata na području SFRJ i SR Hrvatske.«

Nakon ovoga značajnoga uvoda Bušić u članku dokazuje – suprotno od jasenovačke crne legende – da najveći broj ubijenih otpada upravo na Hrvate, a ne na Srbe. Osim toga, donosi tablicu popisa, koju se nije smjelo javno koristiti, jer pokazuje mnogo manji broj žrtava, pa zaključuje: »Ipak treba upozoriti, da se iz neshvatljivih i sumnjivih razloga, ne samo u novinskim člancima nego i u znanstvenim publikacijama, još uvijek provlače brojke o daleko većim žrtvama rata, posebno o žrtvama u logorima.«

Vrlo je vjerojatno da je upravo ovaj članak bio onaj pravi razlog zbog čega je jugopartija spriječila 18. studenog 1969. daljnje izlaženje HKL-a.

- 1 Zaključak SIV-a od 14.9.1966. Prema knjizi Darka Hudelista: "Tuđman: BIOGRAFIJA", Zagreb 2004., str. 406-407.
- 2 Ostali su suradnici bili: Anđelko Mijatović, Ivan Gabelica, Zvonimir Drkulec i Marko Barišić.
- 3 Objavljen je u br.15, za srpanj 1969.
- 4 »Tuđman nas je, kao šef tadašnjega Instituta za historiju radničkog pokreta, stalno bodrio i pomagao naš rad. Ne, doduše, izravno i javno, ali je njegova pomoć, koja je dolazila preko njegova zamjenika Drage Šćukanca i našega suradnika Brune Bušića, bila neobično korisna... Nema dvojbe da su Bušićevi tekstovi o žrtvama rata i o pljački Mimarine donacije dirnuli u najbolnije mjesto. Tada su nas odlučili spržiti. Iza mnogih stvari, koje je Bruno radio, vjerojatno je stajao Tuđman.« (Intervju Zlatka Tomičića: "Ne znam zašto sam i opet u nemilosti!"; razgovarao Tomislav Jonjić, "Politički zatvorenik", br.61, travanj 1997., str.8)

Kazimir KATALINIĆ, hrvatski emigrantski povjesničar i političar

Žerjavić je plagirao Kočovića, ali obojica su objavili vrlo nepouzdanе podatke o žrtvama

Ako Hrvatska želi s velikom sigurnošću utvrditi istinu o stradanju naroda, treba otvoriti sve udbaške arhive, ustanoviti broj osoba u skupnim grobnicama bilo gdje se one nalazile te nastaviti i financijski omogućiti istraživački arhivski rad ekipe kojoj je na čelu Blanka Matković

Razgovarao: IVICA MARIJAČIĆ

● Koliko su pouzdana i vjerodostojna istraživanja Vladimira Žerjavića o stradanjima stanovništva u NDH?

Prvu ozbiljniju studiju o žrtvama rata nalazimo u članku 'Žrtve rata' koji je objavio Bruno Bušić u *Hrvatskome književnome listu* 1969. godine. Njegova je vrijednost u tome što se nije temeljio na statističkim istraživanjima, nego na prvome poslijeratnom popisu ratnih žrtava. Na temelju toga popisa, Bušić je utvrdio da su sveukupne žrtve na području SR Hrvatske iznosile 185.327, a da je u logorima poginulo 51.534 Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda i narodnosti.

Prvo statističko izračunavanje žrtava rata nalazimo u knjizi dr. Bogoljuba Kočovića, srpskoga antirežimskog političkog emigranta koja je pod naslovom 'Žrtve Drugog svjetskog rata u Jugoslaviji' objavljena u Londonu 1985. godine. Vijest o toj knjizi prodrila je u Hrvatsku u vrijeme suđenja dr. Artukoviću kada je o njoj govorio u svome intervjuu za zagrebački tjednik 'Danas' (8. 2. 1986.) slovenski povjesničar dr. Dušan Biber. Ja sam o Kočovićevoj knjizi objavio dvije kritičke rasprave, prvu u lipnju 1986. pod naslovom 'Hrvatsko-srpski sukob u svjetlu brojki', a drugu u travnju 1988. pod naslovom 'Hrvatske i srpske žrtve 1941.-1945.'

Četiri godine nakon izlaska Kočovićeve knjige (a tri godine nakon moje prve rasprave te godinu dana nakon moje druge rasprave) objavio je ing. Vladimir Žerjavić knjigu 'Gubici stanovništva Jugoslavije u Drugom svjetskom ratu' pri čemu slijedi istu metodologiju kao i dr. Kočović, gotovo kao da prepisuje Kočovića, mijenjajući tek neke brojke. No, što je upravo začuđujuće, u potpunosti prešućuje pravoga

autora, tj. dr. Kočovića, kao da mu je Kočovićevo djelo potpuno nepoznato. Ovakav se postupak naziva plagijatom, a rijetki su oni koji išta vjeruju plagijatorima.

● Kako je Žerjavić došao, kojim metodama, do tih podataka i koje su osnovne pogreške toga pristupa?

Kako dr. Kočović, tako i njegov plagijator ing. Žerjavić, upadaju u istu temeljnu pogrešku jer nemaju u vidu općepoznatu činjenicu da su popisi pučanstva bili netočni, kako za vrijeme prve, tako i druge Jugoslavije. To znači da je nemoguće sa stopostotnom sigurnošću na temelju statistika doći do demografskog gubitka, a naročito ne do broja stvarnih žrtava, tj. do broja poginulih osoba.

Nemoguće mi je ovdje objasniti kako sam ja riješio problem netočnih statistika, a što sam opširno objasnio u knjizi 'Argumenti'. No unatoč ispravnijemu sustavu izračunavanja žrtava, svoje sam zaključke - što se tiče poginulih Hrvata - donosio u tri inačice: maksimalni, minimalni i vjerojatni broj poginulih Hrvata.

● Kako procjenjujete stradanje pojedinih naroda u Drugome svjetskom ratu na prostoru NDH i koji su Vaši podatci?

Prema mom izračunu, na području NDH (uključujući i Istru, iako nije bila dio NDH): vjerojatno je bilo poginulih 273.000 Srba i Crnogoraca, i vjerojatno poginulih 427.000 Hrvata.

● Što je po Vama potrebno učiniti da se napokon utvrdi istina o stradanju naroda?

Ako želimo s velikom sigurnošću utvrditi istinu o stradanju naroda, trebali bismo učiniti nekoliko stvari: otvoriti sve udbaške arhive, ustanoviti broj osoba u skupnim grobnicama, bilo gdje se one nalazile te nastaviti i financijski omogućiti istraživački arhivski rad ekipe kojoj je na čelu Blanka Matković.